

نقش گورستان به عنوان منظر فرهنگی - معنوی در شهر معاصر

نینا جاهد^۱

چکیده

گورستان ها می توانند جزو مکان های با ارزش تاریخی، فرهنگی، معنوی و حتی گردشگری مورد توجه قرار بگیرند. مرگ یک گذر است که ما را به سوی آگاهی معنوی سوق می دهد و گورستان مکانی است برای اندیشیدن در مورد مرگ و زندگی. مکانی که با مشاهده و بازدید آن انسان به فکر فرو رفته و در مورد چپستی زندگی می اندیشد. مکانی که به ظاهر مربوط به گذشته و مرده ها است ولی در واقع محلی است برای زمان حال و زندگان.

گورستان ها اغلب با مشکلاتی ناشی از هویت، طراحی بدون طراح، عدم مراقبت و نگهداری و موضوعات فنی مواجه هستند. مکان های گورستان علاوه بر مکان های دفن باید محل فعالیت های اجتماعی و فرهنگی نیز باشد. در ایران گورستان اغلب مورد طراحی قرار نمی گیرد. راه حل های طراحی اغلب با ضوابط عملکردی همراه است و کمتر به مسائل زیباشناختی توجه می شود. می توان گفت گورستان ها امروزه عمدتاً در فضاهای متراکم شهری گیر کرده اند.

گورستان در منظر شهری امروز از بین رفته است. این مکان های با ارزش امروزه مورد بی توجهی قرار گرفته و جزو فضاهای متروک و متروک شهری به حساب می آیند. شاید یکی از علل متروک بودن این فضاها، اندیشه ناپاک بودن آنهاست که البته سند و مدرک موثقی برای اثبات این ادعا وجود ندارد. مورد دیگر شاید ظاهر و طراحی گورستان و عملکرد آن است که این فضا را تبدیل به مکانی صرفاً برای مرده ها کرده است در حالی که می توانست با کمی تغییر و طراحی جزو سرزنده ترین فضاهای شهری قلمداد شود. چراکه گورستان ها همانند گنجینه ای سرشار از ناگفته ها در دل شهرها قرار گرفته اند که تاریخ، فرهنگ و حتی رفتار و افکار یک جامعه را نشان می دهند.

هدف از انجام این تحقیق بررسی نقش گورستان در شهر مدرن امروزی و جایگاه آن به عنوان یک منظر فرهنگی - معنوی در فضای شهری با روش توصیفی - تحلیلی و ارایه راهکارهایی در جهت بهبود عملکرد و تقویت نقش آن در فضای شهری است. به همین منظور ابتدا گورستان و منظر فرهنگی، ارتباط بین گورستان و جامعه، گورستان و منظر معنوی و سایر نقش های گورستان تعریف شده و سپس راهکارهایی در جهت تقویت نقش گورستان به عنوان منظر فرهنگی - معنوی در شهر معاصر مطرح می شود.

کلمات کلیدی: گورستان، منظر فرهنگی، شهر معاصر، فضای باز شهری

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشگاه علم و صنعت ایران ۰۹۱۲۷۹۰۳۴۹۹